

3. КОТЛЯКОВТУН фотоу.
СЭТА-ныц фотохрониказы.

КАНДЫГ ЧИИГЕЛДЕЛЕР ТУРАРЫЛ?

Д. МЯЖИТ.

бербичин метр чедир артын турар чурттага, шөүлү чыгыш кыскага талээр ужура- дуг.

Тус чериян, республика болгаш динлек чергелгизди чыдаан эвеш эвес партакта- ыг персоналдык пенсиейер- дер чылда чыгыш катал (баа- рынын болгаш кээринин) орук эртөн пассажир азы- дугун зорук ноёдизилерин кулеяг вагонинарга, а орук-орук чок чергелге чы- туу, суг азы автомобиль транспортуна, алас орук эрелгиз, А хоорай иштинин алабурунгары, трамвайлар, га, троллейбусларга болгаш метрога доктаамал халас чо- рууну айтыган. Көдө чер- дерде чурттан турар персо- налдык район (хоорай) Со- веттериян, улус депутатта- рынын тыяккан шымчыга- лары-биле район иштинин пассажирлер сокурт авто- бусларга халас зорук болу- тур.

А. АЖЫ,
Профаниелдерини Тыва
область чөвүселиниң юрист
консультантызы.

Эмнэлд тургаш, түр үед ажилдаа шийтгэх чадиргаа таварилгада, үжирхэг бие төлөвс болгах (пособителзириниң турмушун дутулмада савырыңиң 114 чүүл биле) ээлчегч шөлөөтөлөс. Эмнелге-куш-ажыл промфакторийнине ээрттиргезин үжүр үжүр хамаатиниң пият куш-ажыл стажыга санаа

КАЛЫ КЫЛГАН ДЫННАДЫГ

ры тайманды күзөп баса оту-
руу маңызындагы делемдиги
турар дээрин Октябрь револю-
циясы социализм Уаут революция-
зынын үзіндейн бээр эртеке
65 жыл болгаш СССР-ның түр-
густаманында бээр эртеке
60 жыл баянткан турар да
дидиңадыга айткан Совет Соци-
ализм биле тайбың-ангыла-
тылмас. Совет тайбынын эхе-
чи саналар, СЭКП-нің XXV
съездиндег хулдоп алган
тайбынын программасы, со-
циализмг өскө-да чуттурган
нын тайбы саналары озу
гайын чөчөчөлөп турар.

Оң-бөдө халыктары ай-
партия Совет Эвизелинин чо-
рудун турар болтуп позитив-
дизагыма, оң илим үндүргө
чавырымышкынын чоруду-
газын үргүлчөдөрүнө ба-
чөчөткөндү жүдүрөйүнө ула-
ган саналарга байыр чөдө-
рөп турар.

Империялыг күрүнөсө
ның талазында тайбынын
көзөңгө кыямын, оларын
малчтп-дарлаар пектолот-
лост позитивка чоруду
турарынын үзөндө делеге
ның коммунизмг болга-
жылдын шимчөшкнннн
нын бир деминг Хедатирин
ороскоң чутулгазы дидиңч-
да айтп, делегеиннн ком-
нист шимчөшкннннннн
сөз ээли улам илай бөл-
дөрүнө кыгыгырп турар.

ТЕГЕРАП (СЭТА). Иран
да Чексикет Кутерияни
матийкан шатамни болга
ислам революцияни камг
дакчаларыны корузуу
ти шатамни медреси,
аминалдин туурасы-беле алы
га, полбры-1-де иран шер
гер фронтунун Фаскаа бо
гаш Дехлооран дээр турта
чымыл черас аралаша
километр деиссаранге ир
шерилерин атаклаан. Ч
дешинининг дабыл чорун
гиларыны туушинеде ир
шерилер чамдик районнар
10-15 километр бурунга
лаан болган элэн кан стр
тегит бедиктерин эелен а
гаст.

БАГДАД. (СЭТА). Ирактын
алтын узукунда шериг
сүзөгчтөзгөнчиге; Багдадтагы
дишогуга кылган медегелге
ире шыпашагы туруры бол-
уурап шеригтер фронтуну
муруну улашогунда Ирактын
Майсан могошууну районуну
4-ку тармия корушууну кезе-
териния туруштарычы ире
кылгагырды артер сорулаша-
шаап халлажыккыны эи-
лэн. Ирак шеригтер дайы-
шып халлажыккынын ойт-
шыпашап, оон кэр девиске-
ге ханылап кирерин болду-
баан. Ол районда туучу-
кунар тургуздушавылап;
Ирак шеригтер дайында
тур шавыктыккын кылган

Араб черлерни немей улам-на эжелеп алырынга Тель-Авив белегитиенмишаан, Ливанга тайбыңны хандыларынче чүгүл чүт-нүвейн турар эвес, харым-даа тайбың хо-розонге өжөгөргөн моондантап турар. Друз чурттанчыларның бот-камгалаал отрядта-рының болгаш Алей хоорайның районунда барыын үзөлдиг христиан чепсентиг күш-терниң аразынга надыг-дошкун месилде-жикишиннерни израиль шериглер ажыг-лап, Бейруттуң муркуу-чөөн талазында туруштарын былжыггап турар.

ЧУРУНТА: Алей хоорайның кудумчула-рында израиль бронетранспортёрлар.

ЮПИ—СЭТА-ның телефотозу.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ
СЭТА, БОЛГАШ, ПМА, КЫСКА, ДЫҢНАДЫЛАР, ТАЙЫЛЫЛАР

УЛУГ ОКТЯБРЬГА УТКУШТУР

ЛИВАНД
БАЙЛА

ажакы дарыясынын ТКЗ-
дарына жасалгандык ажы-
кычтары, ЖМПЛА-нын —
айнактар партизанын төз-
дүүлүдөрү, а ол мынша АУР-
уна өскө-дөз хой-мынша ор-
ганизацияларынын активче-
лери кирип турар.

Байырагдарда белетке
кыдыр Луулданың төп ми-
нистралыгга — Октябрь револю-
цияны атыгы процентте
суботникти эрттирген.

Узут Октябрь бомбурек-
тан удустарынын хоста-
дарынын чорук, тайбын
богаш сойал дошпаке
дөз дешисангте орунту кы-
мышын турар деп, ук лы-
мын дарыянын ораакымын
Т. Мөгөл СГА-нын корреспон-
дентизинге моделдеш. Ок-
тябрь, социализм богаш тай-
бын—агылтайтымас. Ядро-
дуг халаның бодурбас, чер-
кырында тайбынын камга-
лар болгаш быжыглар дош
дугу чүзүлдери кымыш турар
ССР-нин тайбын асылеси
сапардын бүгү аңгучулар
болгаша дөттип кырып.

МАНАГА. Социализм
чүштөр-беле байыралын ыка-
карга асоппагызынын
Октябрьнын социалист
Узут революциянын 65
чыл оюгу турсактан ын-
гы асаамблеянын чүс-чүс
ажыкчылар, студенттер,
Никарагуаның массалык хей-
писти организацияларынын
төлөөчелдери киришкен.
Асса Злега чүч чугалаан
мур узут Ленинни Төзөн-
чүртүгүн тайбын богаш
дөттегенин кымыш дош
дөттегени богаш элоомкун
депмиле дөш дешисега са-
дышкынын бедил-беле үнө-
ззөн.

Октябрь революциянын
тиилдегени делегейин бүт
удустарынын салым-уузауна
төөгүсүз жүжр-дуалыг бол-
луп турар деп, социалист

Б У Р У У Ш А П К А Н

ХАНОЙ. (СЭТА). Кампучия-төвийд кызыгаарга химикт чекснги аймагларына Ислам белекени тур дон Пекия радиозуну ачты. Исламдын Вьетнам аймагы агитация кылып эсеп деп буруу шыкан. Пекияни радиозу "чоокта" аа бир чус ажыг аймам чыгы машина кыры курган. Ислам түздө дайыл чорудууларына аймагына-биз кызыгаар районуна химикт чекснги чекснги чекснги деп хоозун бадиктаагыны кылып турган.

ВИА. агитация ол кара сакгыны, хоозун чүзүрүшү күнүш шын эс түзү-дүр деп мелегезин. Идым хоозун чүзүлөдөн калбарды чорук химикт чекснги бөдүрү үзүрүш иштөрдүн турар АКШ-тын айымдыг планна-уураа идыг бооп турарын ВИА айткан.

ХАНОЙ. (СЭТА). Вашингтондун болган оор-бизе кады-годоан турал режисмын күштерин, негелдери бауван

ПАТРИОТТАРНЫҢ ША

САП-ХОСЕ. (ЭТА). Сальвадордун Революсту-демократтыг фронтузунун (РДФ)

мөдөжикшияны тайбын бую-
биле шинтирлээр сорулга-
беле туталаагышыкынаар кы-
дырындаа чурттуу американын
чалча чааанын ойтадан
туарын шинтирлин-биле
туурдуу шалпаа. Кандыг-даа
баш уудур негеделер чока
кандыг туталаагышыкынаар
кылдырды. РДФ-тин бола-
ган Иналлоа Хосталгынын
Фарабуло Марти атыг
фронтунуң (НХФ) кады са-
лаалдааны баялагыр болтай.

Салдардуу патриоту
организацияларын каттыш-
тырган РДФ болаш НХФ
боотарынын тайбын санаады-
гын чурттуу бүгү позитивтик
күштериниң туталаагыны өл-
көсүрү алаарына чыгып, Уңго
кураа аалдыкчыларын "Венсе-
ромос" станцияныга күөс
туталааш, медетелгэ.

Бастаа санамысыг энис
М. Салдардуу (СДТА). Салдар-
дууна партизаныларынч ой-
лары туртуп Соңгу-Чу-
таланды дөлөм чөдөрү
контролдан турур. Сан-Сал-
вадордан ЗФЭ агентилде
дындапид турары-биле алы-
га, НХФ-тин революстуз азы

турар-башы байыралдын ыгаруу ассоциациясынын ишине секретары Сокооров далай медеткөн. Час иштаталар тургузуу туурал сандары революцияга тайбын жеток жутула, тайбын дош төшөт Эвелин. Октябрын иштатгы күндөрдөн бээр-демесижи келген деп, ол калап деметкелз. Бугу кил-төрөлөтүнө кыт кы-кышкыга баша, чидел-дегендерин элдере бугу-рин күштөлдөргөтөт, дал-очук-чонгөздөрүн кыл-и үлдүрүнөт уганган ийганын администратия-нын агрессия политиказ-ынуу турар. АКШ болгаш агарым чачалары — Тн-меридиан диктатору дү-дүрүмүрү ук черде байла-ла чиделдирин, санди-нон революцияга болгаш азымдарууну база Гате-матик улауларыны пали-онизм костагалт пал-онизм базарын оралдажы-гар.

Америк империализминин планариянын планариянын совет Эвелинаны болгаш со-лодизмт өскө-дө чурттар-тайбын амыкшымиз-политиказ удулганмышыр-түчү турар деп, ол ме-дөсөн. Совет чакыткы тайбын меделек саналарын, мла-ны ядротук чексенти бир ду-дүрүмла амыкшавас дөз-СР-ин күлөдөгөн ассам-блеяны килекчилдере бей-и биле улау.

Удуз Октябрьдин 65 чур-тук болгаш СССР-ин тур-тустангынын 60 чурт оюн-алба-биле медеткен эртти-рер шиятпир социализм-турт-баше байыралдын Пар-агаруу ассоциациянын ийга ассамблеяны кулоп а-лал. Чурттуу алыз-бүр ра-ионистар кияно керүлдө-лө, ном ярмаркалар, дөдө-лө.

Корго, совет теледизжадер-
де ужуражыкшылар бол-
гана.

БОГОТА. Колумбий ажалы
чоплар дошпозитизм бүгү
жыл төрөгөтөн мына, бу-
тур Октябрьнин 65 чыл оюн
айыраламды-биле демек-
тер эрттеринге белеткен
турар деп, Колумбиянын
коммунист партиянын
Кызын Чингиз секретары
Хильберто Виеира меле-
дес. Делегет пролетариад-
ны баштычызы В. И. Ле-
нинни удуртузганы-бе
россияны ажалдыктары-
ны өстөш таважылары-
ны боттадырышты Октябрь
революцияны делегетин хой-
журттарына револютуз
орудулары жогжурдиге
ул салдарын чедирген. Бү-
гү делегет, ылажына Коу-
мунга ажалчыны димамеж-
тинин өзүндөз оюн түнөсө
болган. Бистия туртузусу
мунист партияны тур-
тузурга Октябрь револю-
цияны ылажын берген.

Ажалчыларын болгаш
дармаланыларын делегет
баштайгы күнүсө болу-
туртузуганынын баштай-
күндөз эгелез-де тайбы-
лош, чер кыргыла дайыма-
рын узутуулары деп демес-
ти болууру көз сорузугу
ымдыр чараан деп, Колум-
бий коммунист-лорчу тур-
тузугу уламшашан. Совет
Ойнолоз өз пролетариат
болуу дайымын позитизм
га быжын-биле болгаш ха-
сыш чогу-биле боттадыры-
штур. Оюн ичин уздуру тур-
гун кой санын тайбын эге-
лекчи саналдары чер кыргы-
ла миллион-миллон кижиз-
лериин бүгүн дегемчик-
ти турар деп, Х. Виеира ой-
салаан демелгес.

(СЭТА).

БЕШУР. (СЗТА). Боттарың шериглерин камгалар, ош израил эжекеңчилер ичкерини ал турза да, ан патриоттар эжекеңчилер ууур дамиди халдашыннарны кылып турар. Матия хоорайның соңгу талаша партизаныр израил теомобилди боолоан белгашини интерентини ач балыганнар. Сайда хоорайга патлы машиназы халдашынга лаваршкын, бир израил солт балыглаткан. Халдашын кылган черлерни шеригер бузгалан. Сайаның чурт-алга кавтараларыга белгаш табатныны долгандыр турар турларга алгашкын кыланың түңеңинде, анык хей турткычыларны, мелдууназын кыяларны туууп хорулгашын дада башкычының кырыңа снайперлер белгаш пуло-етчүлар дун-хун чек дежур-илер туралар. Хоорайны бирер орчитарда моодактар-ны тургусан. Уларны бир-энтини чанынга агрессорлар киктамак ливан арийиниң белгаш албаныгылары олурган-ууби машинаның дектаадыр-утуш, автоматтар-биле кырыңа тургаш, оларның чеп-эсэн джүпү бээринче алба-лаан.

Интервентилерниң шериг лаварылерин камгалар-биле чыгарылып тураталар оларны партизанырларнын база турушта-лыны бымылган турар. Захра-ни районунда эжекеңчилер-онтамак назараларыгы бол-гаш сквалдаторлы ууур шериг-базанын тургуууп, аздромниң база кылып турар.

ПАТРИОТТАРНЫН ШААП ХАЛДААШКЫННАРЫ

БНО «Кампучията болгаш Лаоска химинг дайын дута
йында фактылары хынаары-биле» болук эксперттер
Байгкокче база катап чорутканын «Ния зан» солун ба
жээн.

Шак мьдгыг «толээлэр» Вьетнамын болгаш ССРЭ-н адынга буруудадышкыннарын чангьс-даа барымдаазм моон мурчуда тыппааннар деп чүүлде чугаалап турар.

«Химиктиг төпсөк дугайында» айтырт талазы-бизе КНО га бадылаалкының муруу чарыкыла Рейтаның алиг нстрациянының катал эгелзиз мыдыг хон-мегеги камши ниянының дузасы-бизе Индий-Кыдаттың удустрисы удуур бодулун он-не аар удуудиялгилыниерия Вашингто атартып чөлө пылаваз дээржи «Ния зан» демдегелз Чогуна-ла америк аг-шериг Муруу Быетнамын, Лаосту болгаш Кампучияны кырыңе аажак-ток хончмадиги кырал бүдүмелдери чампан. Америк агрессорланың химияти дайынының хоралыг урукжуктары бо хүлперге чедип чытсон.

7 ХАЛДААШКЫННАРЫ

журталда 40 муң хырымчы журттан турат. Тура хакимлар башкарып Хаккаро, Ласвузюлте башкарып Лагуна (департамент Чалатенанго), Торола, Сан-Фернандо, Перкин башкарып Хоатика (департамент Морасан) башкарып Каролина (департамент Сан-Матео) деп журттакчылык маргери ээлен, быжым-бизе туудуу гуруп, акылчан, оол мурунда кетип кербон улуу хечмалда болмабашакчыларга тавар тырар деп туур.

Ымчалжакко ИХФ-тин па рийттары таал талдашкым нарын улам калбырты тура Оожум океанын эришин, Кампаненто - д - де Коккордо суурун чалыда ороолу кедешкишин кылган, да зынын колгопашым узаткы

СА-АН-ХОСЕ, (СӨТА). Салывадарон чалча дуу-чүрүмү Вашингтонун дуузы-биле дуу-чүрүмү шаап халдаашыгыга дуу-далап-биле белеткенге турар. «Венсеромос» радиостанциянын дыкалдык турарын өзүгөр алырга, оз турар халышчыларга дуу-чүрүмү чалчап береринде, олларын-биле калып тоңурус чагырыкчыларыны 3 муң шериг албанынгарын октагдер планлар турар. Оң-биле кады салывадор шеригтер тура халышчыларнын контрольдун турар районнары.

[illegible]

Тель-Авив лиан шериги Чоён Бейрут кыргинге шаштыктаар дээш бугу аргалары аныгалап турар. Чоён Бейрут туз элекчилерин Ливанын согуш талалызын шериглерге болгаш бос-чепсэн эрттирчер кылып алганы билдингиз.

Чурутук премьер-министр Ш. Ваззан израил шериглериниң жезеп алган райондорунга чээлээш ачыл-чар дулгазынга шаптыктап турары дээш Израилде буруулакан. Ол Бейрутка модел кылгаш, элекчилерин-биле калыңдаа кады ачылдылаан кыа кылбазын сазгындарынадыг буруулуг чүүлдер кылган ижилериниң лиан уммааты болур эргезин казылаптарын демдеглээн.

Р. ОРЕТОВ

ЮРИЙ БОЛГАШ ВИТАЛИЙ СОЛОМИННЕР

МОСКВА. СССР Эмилелини Бичи театрының бөлүгүн 25 жыл мурунда Юрий Соломин кирген, а беш жыл болганда, аяа оок думазы Виталий Соломинни хүлөп алган.

Олар жылдан алды-ангы уелерде Бичи театрының чамыда М. С. Щенкин атты театр училищесинге өөрчөгөн. Юрий — Вера Николаевна Пашенная, Виталий — Николай Александрович Анисков башкыларын турган. Ол айн кижик — суралгы актёрлар болгаш башкылар.

Чогаалык акыялы чыдарында Юрий Мефодиевич классик болгаш амгыдаа үеңи драматургияны: В. Розовтун «Кеңек» чам мурунда болгаш «Дек эвес мурунук» деп шилеринге, Н. В. Гогольдун «Ревизор» да дыма хой рольдарын күөтөт. Актернун сөөлү ажалдарының бирөөн болгаш чогаалчы уул чедикши — А. К. Толстойнун «Федор Иоанович хаан» деп шилеринге хаанын ролу болган.

Бө хүнере «Ревизор» Би-

чи театрда Юрий Соломинни болгаш Евгений Весникти катан тургусканын дау-гаар үнү турар. Ол шиле кирери ыды-ла белен эвес. Оок ыдыг чедикши болганы тургускучулар болгаш күөдүкчүлөр даа ылаңгыда Хлестовтун ролун күөтөт турар Виталий Соломинни-даа ачыы бооп турар. Ол уул мергендик болгаш үр-түңкелди ойноп турар. Ол чаа сезонда элөөн маш шилерде кирин турар болгаш оларын аразында «Мамур», «Угадан човула», «Фископул Генуега сүлчээ», «Ревизор», «Кур чер» база бар.

Юрий болгаш Виталий Соломиннер куртун эң ак болгаш хоочун театрларынның бирөөнүн кайтамчыктар актёр ансамблинде чарыбас кезе болу бергенер.

Соломиннер кино көрүчүлери айн таныр: уул чедикши бооп турар «Дюрги мындагыларын адыотанчы», «Дерсу Узала», «Хилектеңишкенин адыотанчы» деп шилеринге азын ролу болган.

Бө хүнере «Ревизор» Би-

Мефодиевичин киржиле биле «Дюрга», «Улут угбазы», «Сибиряда», «Хероженер», «Шерлок Холмс» деп кинолар тургустунган. Актерларын бирөөн-ле 30 ажыг фильмерге тырттырган.

Роль созуна ойнаары берге эвес — деп, Виталий санап турар. Бичаарда хонукту бугу 24 шаңда-даа болза, долзу-биле чогаалчы күшү үндүрүп болур.

Юрийни болгаш Виталий айн ажал хүнүшүт чак чок: репетициялар, кинога тырттырар, радиога азы телевидениеге бижидиле, шиле ойнаары дөш, оон-даа өскө, ажал-ла хой. Олар ийлене рессурсы чедикшиктин шилеринде алын: Юрий Соломин Бичи театрга «Ревизор» тургускан. Виталий Соломин В. Ливановтун «Машык клоун» деп шилерин тургускан ажалды дооуу турар. Ону театрга чак төңчү-үдө баштай үндүрүп.

1956 чылдын чамы Бичи театрына Кызылдан Ноган театрына областн школаларының бирги уран чүүл көрүдөөн чоруп турган. Ол көрүдөөн бистин өвүр ре-йонун школалары база акж кирин, шиле мактадыг чадылган бис. Көрүдөө-ге Бичи-Хем районуну шко-лачылар бугу талазы-биле шымырак белеткененин көргүзүп, бирги чери бузурелди-биле элөөн сактырдыр мен.

«Шымык өңүктөр» деп кинодан ыры Туран школа-нын өөреникчилерин чараш кылдыр ырып күөтө-кени ам-да карамаг кестун, кулаамга дыңалып келти-дээр. Ылаңгы балла бугу-реалды биле ойнап, ол ыра-жыларын башкарып турган дыдыраш баштыг, ак костюм, кеткен анык кижия оон бээр-ле билер, бодал, сактын чорупу апарган мен. Каракта-рында оттар хып, ариндыг хуламуру чайпай берген чорупу башкы кижия эи-не баштай Халдагайты ортум: школаңга өөренип турган көргөн мен. Оон соопла уран чүүл үндүрүлгө композитор салбырыга өөренип турган, херожене танымып, азын барып, чогаалчы ажал талазы-биле өңүктөр

САГЫШ-СЕТКИЛ ХАНЫЗЫНДАН

апарган бис. Кымыл оол кы-мылдың №2 школаңда ыры, музыка болгаш төгү өртемче-рин хой чылда башкылар тур-рар Альберт Седип-оолович Ганов-дур.

Башкы бөгүн бежен хар-лаар: — Бичимде хөгжүм-гө ынак чордум. №2 школа өөренип турумда, композитор Р. Кеденбиль улустан хөг-жүм херекселдеринге ойна-рын башкылар, мен контро-лош-ле музыкага улам хан-дыгып, бежен чылдарда Аб-акайын башкы институту-га өөренип турган, композ-итор Александр Кенельге ба-шылап, музыка өртемнин, ылаңгы ону чогаалчының талазы-биле хой ажалыг кы-заларын алгылаан мен — деп, башкы Альберт Седип-оолович сактып чуталап оор.

Альберт Седип-оолович рес-публиканын хоочун башкы-ларын бирөөн. Ол төрөн чурт, партия, күш-ажыл.

аңашыла болгаш школа-чыларын ырыларын хой-биле чогааткан авторларын бир-рөөн. Оон баштайгы чогаат-каны О. Сувакпийтин сөөтү-ге «Найралды ыражымы» деп ырыны 1957 чылда об-ластын Улуусу чогаалды ба-жыны хүлөп алган. Оон эге-деш-ле бо, хүнере чедир бот-тымыгы композитор чо-гаал ажалын кайгай чорур болган чон мурунга бараан болуп келген. Ол ботуну кы-зыма-биле ырыларын симфо-ния болгаш астраа оркест-рлеринге күөсүлери тедип ап-тарын-даа уул хөгжүмдөгү чогаалдарын ук оркестрлерге бижидиле. Ийн кезектиг «Хемчик ырында хүн» деп симфония сюитасын, «Машык Тыва», «Тыва ак туралар» дугайында баллада деп сим-фония чурумдарын болгаш «Саян сюитасын» республи-канын радио дыңагычлары болгаш телекөрүчүлөр уул сонуургал-биле дыңап ту-

рарлар.

Чогаалчы С. Сурү-оолдун сөөтүге «Партия дугайында ыр», Е. Тавонанын сөөтүге «Алдар-аттыг комсомол» база «Салгал», «Хованшар», «Кой-гунак», «Сөөлүк конга» деп уруглар ырыларын бисте бил-бес киж ховар. С. Пюрбюну сөөтүге «Өшпес олум», Е. Та-нованын сөөтүге «Сылдык шокар» деп ырыларын чон, ылаңгы аныктар, уул кү-зөл, сонуургал-биле ыражын турарлар. Башкы, бот-тымы-гы композитору ботуну «Чырык күзөл» деп ырыны-ны ады-биле алаан баштай-гы чымыл эркен чымыл номчукчуларга белен болган. Ук ном тыва авторларын ип-тинден үнгөн номнардын ы-галыр чүүлү — номда кирген ырылар шунту долу үдөгелг бооп турарында. Ында ния-зи-биле чээрби ажал ыр кир-ген.

Альберт Седип-оолович ам 1-7 класстарын музыка но-

Соломиннер боттарының дуржулаганы аныктырга да-чыдып берип турар — олар төрөн шепкинчи училищени-де актёрнун мергенлик баш-кылар турарлар.

Бир-ле катан Юрий Соло-мин мында деп чуталаан: «Мен ботуну херожене актёр-лардан артык хандыр берди-ген кижилерин билбес-тир мен».

РСФСР-ниң улуустун артизи Юрий Соломин болгаш РСФСР-ниң адалыг артизи Виталий Соломинни амыда-ралы болгаш чогаалчы ажалы-даа ол сестерин чак-йылапчак бадаткашкыны-дыр.

ЧУРУКТАРДА: РСФСР-ниң улуустун артизи Ю. М. Соло-мин-биле РСФСР-ниң улуустун артизи Г. А. Кирюшкина «Федор Иоанович хаан» деп шиле: Бичи театры актёрлары Елена Цыпанова-биле РСФСР-ниң адалыг артизи Виталий Соломин ре-петиция соода.

В. ЗАВЬЯЛОВТУН ФОТОЗУ. СЭТА-нын фотохрониказы.

Кадр Викторина Сундуй — район эмнегезинде хүндү-кедиг болгаш макталдыг кижилерин бирөөн. Оок кы-мыл турар ажал-мергенлик — реңген-лаборант. Ботуну амыдыралдан шилеп алган ажал-мергенлигине сеткил-сагыжында ханы бердини, айна мергенжөөн-даа аажок. Ол ышкан реңген аппараттарынның нарын механизми-ри кызыма-биле өөренип, шилерин алгандан уул бергенжөөннере таварып көрбөс.

Нияти-биле Кадр Викторина калык камгала шугу-муга он сее чыл итинде ажалдан келген байлак дур-жулагы эмчи. 1964 чылда Кызылдың медицина учил-ненин дооскан, баштайгы күш-ажылчы башкы Тыванын бир кылдыг-кымыгаар району — Өвүрүн Торгалыг суураа участок эмнегезинден эгелен. Ажал-ишке чанчылаан анык кижиге баштайгы бергенер тургулаан, ылаңгы кылдыг-кымыгаар суурун эмнегезинге ажалдары ыды-ла амыр эвес турган. Машыналыг, айттыг, чада бачым-ла-лаш, ырак-чоонке чалаашкылар шилерин кайы-даа үз-дип-ле бо-ла таварып кээр. Чылдар эртин, ажалга чоруту чангымып, шугу өөренип берген.

1967 чылда амыдыралының айы-биле Тес-Хемниң Са-магалдайда район эмнегезинге ажалдан келген. Ол ботуну оонашкан ажал-херожене аңгыда, район эмнегези-нин хой-ини ажалында база иленилгит киржин турар. Ол ышкан эмнегеле партия эге организацианын секретарының оралакчы хүлөөлгөин база ак сеткилдиг күөсүлү турар.

ЧУРУКТА: Кадр Сундуй ажал үзүлде.

Т. КУНГАНЫН ФОТОЗУ.

Ак халаттыг кижилер

ӨСКЕЛЕРГЕ ҮЛЕГЕРЛИГ

Ак хойленниг, шевергин ба-зып каан хүрөн чүвүрдүг, да-кара майкытааштарлыг, ба-жыныг дугун аткаар дырап алган, аксымаар шырайып анык оол кол эмчинин ка-бинетинде кирип келди.

— Каныг херектиг чор си-лер? — деп, эмчи айттырды.

— Ажалдар дөш келди.

Кызылдың медицина училе-зин дооскаш, келгенин бо.

— Бистинче чоруткан ыш-кажы. Күзеп органым дег болган-дыр. Кайы салбыры доосканын о?

— Фельдшер-акusher.

— Ажалдар чери сени манап турар — дөш, кол эмчи Бай-Тайганың Тасы-Аксынга ажалдарын сүмелен. Оон сүмезин Байыр-оол Хеймер-оол күзөлдүгүлү хүлөп ал-ган, ол черге барып ажалды берген. Ук чер каш-ла борбак чавыт бажынарлыг, а эмне-деш база ийн өрөөдиг биче-жек бажын болган. Ичан о? «Төзүл» совхозтун Найрал салбырынын мал ажалдыг бир бригаданын төвү турган.

Чонга херектиг, чутула ижин анык оол 1957 чылдын чамындагы ыраккы Кара-Хөл-ге иччаар эгелен. Күш-ажылы оорун чаа-ла уж-таан анык кижилер бугурун-ге дег, Хеймер-оолга берелер бо-ла таварышкылаар турган. Ол үдө кижилерин артыгар хөлгөн чүтүл айт. Иракта малчылардан чалаага кылып улуз келди. Ол кыптын со-гу, чайын ийи-лаа ийес да-лаш-биле чоруп каар. Ажал эи-не харыскалгыт. Кижилерин калыкшып боттан кол хамаржыр деп чүвени ол эки билер. Үш хүн ортузунда каныг маптаразының орук-чирки турбас дээр! Са-рылыгы Алаш хемин салдан кечер ужура-лаа таваржып турган. Тура-соруу конжак, салданжак кижик бо ажалга ыдылашпас. Тайга чер болган ажал-бүлүзү кыла дошук. Кайы-бергө өөрчөмөз ий-дыг кижилер мадаа тургула-ны чажыт эвес. А Хеймер-оол оонашкан ажалында ынак болгаш, хандыг-даа берелерге торулбастарын бирөөн. Эрес чоруп-биле ажалында үр болбай чангыны шуулаан.

Төзүл биле Тасы-Аксынга айттыг кижик бир хонуп тур-гач чорупу. Хеймер-оол Са-чакония ам-тан ап, бо а-зынга айттыг хой чыл чоруп келген. Шап ыччаар ук су-рга 25 чыл эмчилден ажалдан. Чурттагыч чонуну хүндүте-лин кымык ажалы-биле чедип алган. Калык камгала шугу-муга-биле хүндүлөз би-житер, дипломнар, херек демектери болгаш эрктиг барааныр-биле хой удаа ша-наткылаан. Бузулуп мандал — кижилерин ажаа хамарыш-тыр күзөп чыгып-чымчак

— Совет казак чонун чаа-гай амыдырал-чуртталгасы дөш үрүлчү сагыш салып келген. Оон херезин бистин өг-бүдестин көрүп боор. Хей уругут дөш дулаамчы аш-шаны берип турар. Дегем өрөөдөлдүг, чырык бажынын совхоз дирекциясы берди, уругларыныстыг бичилери — ийи-салта. Партия, чаааыс бо хире таарымчалыг байдалы тургускада, чонуну, чурту-нун мурунга чүтүл кылып ажалдаксазы келди-дир. РСФСР-ниң тургустунганын дөш 60 чыл бооп оюн, бугу чурттаазы дег, үр-түңкелдиг эки ажал-биле үткүстү согу-галыг бис — деп, Х. Байыр-оол чуталап оор.

Өг-бүденин аэлер уругла-ры-биле кады хостуг үезин чөптүг ажаллап чачыккан. Сблун-сеткүүд, чечен чогаал номчурунга, шыдыраала-рынга кончут ынактар. Дыш-таныр хүнере азыр агаара бо-ла селгүстүп чорутулар. Хеймер-оол Салчакония апы-янда-на хаактарынга, хол бөмбүү ойгаарында хандык-шылыг. Амы хүнере на-зыны дөгүзе-даа, аныктар-нын аразында хол бөмбүү ой-нап турарын кижик бо-ла эс-керер. Хоочун фельдшер-ак-usherин ажал, амыдыралы — өскелерге үлгөр.

В. ХОМУШКУ. Барыш-Хемчик район.

ТВ

НОВАЯ 5-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 9.40 — Эртенги суда шилетешки. 8.55 — Мультифильм: «Ак-көк чаангыт», «Чангыс херожене алаанда», «Хуулаагының даптын ыры». 9.35 — П. И. Чайковский, «Иоланда». СССР Эмилелинн чуртунуң үдөгелгит Уул театрының шиле. 11.15 — Телемелдээр. 11.20 — 14.15 — Чапар. 14.15 — Телемелдээр. 14.35 — «Амыдыралдыг совет херожене». Документалдыг фильми: «Бажын». «Алышкылар», «Сөөн делегей, сөөн черин». 15.40 — «Москва болгаш москвичтар». 16.40 — Хамааты лайыктын ырылар. Бугу-өшөөн радиотун орус ыры-нын үдөгелгит хору күөсүл-дир. Уран чүүл улуруччуу — РСФСР-ниң улуустун арти-зи Н. Кутузов. 16.40 — «Мос-ква чангыла төрөн чери». Документалдыг фильмин баштайгы үндүрүлгө. 17.00 — Совет чуртуга уран чүүл-дө төгү-революстуг тема. 17.30 — П. И. Чайковский. Оркестр-биле фортепианога күөсүлү №1 концерт.

КЫЗЫЛДАН

МОСКВАДАН

18.05 — Бөтүн делегейде. 18.35 — «Ленин Октябрьда». Уран-чечен фильм. 20.15 — «Уе». 20.55 — 01.00 — Октяб-рин социалистыг Уул револю-циянын 65 чыл оюнга тураскааткан байылыг турал. Байылар конферти. Кремлинди съездилер Ордун-дунда дачылар.

ИПИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

22.00 — Курүвенин Кубал казактарының чорутун кон-ферти. 22.45 — А. Толстой, Чогаалдарының арналары-дык. 23.30 — Амыдыралдыг школазы. Школаларының куш-ажылчы кижилеринин дугайында телеочери. 24.00 — Уругларга фильм: «Бажы, кайда сөз?». 15.15 — Телемелдээр. 15.20 — 18.40 — Чапар.

КЫЗЫЛДАН

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыгыт удунар чаштар». «Перктэ моортай бажыны». 20.15 — «Уе». 20.55 — «Иленилгит. Чуткулдуг. Бузулуп-биле». Пропаналис-тер ажалыныг дуржулаганын дугайында документал-дыг фильмин: «Өрөөдөгө номнары-биле ажалдан өөр-дө». «Пропаналистыг ин-формацияны». «Пропаналис-тер ажалыныг дуржулаганын — пропаналистерге». 21.40 — Улустан аялгалар. 21.55 — «Тилекчи». Уран-чечен фильм. 23.35 — 01.00 — Хо-кейге СССР чемпионалы. «Линамо» (Москва) — «Динамо» (Рига). 2-ти. 3-кү уелери.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

АГААР

Бөгүн республикага бүргө, азыр, бичин хар чаар. Согу-барыш чүктен хаттын дүргөни секундда 9—14 метр. Дүне агарынын темпе-ратуразы 4—6 градус соор.

Хүндүс 2 градус чымылдан —3 градус чедир соор. чам-дык чертерге —5—10 градус соор.

Кызыл бүргө, азыр, бичин хар чаар. Согу-барыш чүктен хаттын дүргөни секундда 9—14 метр.

Чамгы №2020.

Солун неделяда 6 катан унер.

ИНЕ-БИЛЕ

Амгы үеңи медицинасында чаа арга-биле эмнөөр кончут сайзыраптай болу берген. Оон амыдыралда боттанышкынын республиканын Кызыл хоорайда эмнегелерден көрүп болур. Поликлиникада ине-биле эмнөөрүнүн кабинети база бар. Аяа чон күзөлдүг-биле эмнедип кээп турар. Аяа нерв аарыгларын эмнөөрге кончут дуузалыг.

Эртен чылын хенертен холчок аараан мен. Барык-ла шугу турп шыдаае, холданы туттунмастан, солай тайлак бугум билинмесетин. Чогум медедим анаа. Чалаанайы-даа, Кызылдың-даа нияти аарыгар эмнегелер-инге чыттырп эмнед. Ана-литерин калык бооп келген. «Калык-дыр сен» дөш чанды-рышкан. Ийчала-даа байдалым экижөөн. Бергелей бөрөмге, төрөдери болгаш уругларым республика эмне-гезинин неврология салбы-рында акекелген. Нерв аары-ларын эмнөөр эмчи Бичит-маа Олексеяна Монгуш шил-чектин, азыгы дораан тод-раткан. Бо эмчинин ине-биле болгаш өскө-даа ийи-бүрү эм-нөөшкенин чорутканынын түнөлдө, бир ай болгаш сег-гин үндүм. Ол Тарыс аржаа-нында даштанарын, күзүн, чаада катан хынадып кээп ту-рарын сүмелен.

чылдың апрельде азырым ка-тап кирген. Катап-ла дегип эмнедөмгө келдим. Эмнеге өргөдөкши Ольга Федоровна Еремеева ажал-өвилен хү-лөз алгаш чыттырп алган. Дуржулагалыг эмчи мени эм-нээр эмчилерге канчаар эмнөө-рүн бугу сүмезин берген. Ийн ай иштинде эмчилер Га-лина Васильевна Вережанина, Ирина Викторина Киселева олар ине-биле болгаш өскө-даа арга-биле чедикшиктинг эмнедилер. Ол ышкан физио-терапиины эмчилер Галина Федоровна Голубева, Валерия Романовна Буктуева олар ян-ды-бүрү электрияг чинээш-кенин кылып, эки-ле эм-нөөнөр. Бузынгы эмчилеринг азымында калыкшылым ка-тап тургустунуп, күш-ажыл кылып шыдаар болдум. Шы-нап-ла, амгы үеңи чаа арга-лар-биле эмнөөшкенин дөш-түгел-дир. Физиотерапиянын эр-херекселдери, эмнөөрүн чаа аппараттары магалыг. Кижилерин калыкшып дөш са-гыш салышкын бо хире-дир. Калымын эгиткен эмчилерге, сестраларга болгаш санитарка-ларга өөрүп четтирбашаан, ажал-ижиңге уул чедикши-нери күзөрдүр мен.

С. КАНЧЫР-ООЛ, Тыва АССР-ниң школала-рының алдарлыг башкызы.

ИДЕПКЕЙЛИГ

Районун уул эмчи Дугар-оол Херте бо чылын ботуну ажалдыктарынын күзү-биле чедип мапшы кирер гаракты тудуп алган. Ам чүтүл системаны кылыр чүтүл. Эмнегелериниң сеп-тегези, озагла системалары болгаш олар чүтүлүр чоругу үезинде кылдыган. Эмчи-нин ажал-ижиңиз, коллек-тив удурун турда бидил-ленич чон үнөп чуталажып турар.

ИДЕПКЕЙЛИГ

Эмнеге коллективниң хей-нини ажалдарга киржилеги эки. Бо коллектив «Мөгөн-Бүрө» совхозту тедип алган. Олар совхозка 600 кг дүк кыр-гыш планын ажырган. Ак-Чыраадан 15 тонна сөгөн бе-леткөр тургаш. 33 тоннага белеткөр берген. Малчынар-нын кайжааларын бо-ла кон-тарып баарлар. Шап ыдыг үвүлүкүндө олар лекция, бе-седаны малап-ла кылыр чан-чыт болу берген. Чокоста чар-латтыган күсү суботнигке идепкейлиг киржин турар.

М. ХЕРТЕК. Мөңгүн-Тайга район.

ӨӨРҮШКҮНҮН СӨСТЕРИ

Чонун ыдыг манталын ол кызыма, ажалыг чорупу-биле чедип алган. Ол дуржула-гы эмчилерин бирөөн. Чурттанчы чон оу көзү бол-гаш район Советтериниң де-путатында кай уада сонган. Калык камгала шугу-муга айы-биле каш-даа катан шаңнаткан.

Амгы хүнере калык-сер-гек чурттап ор мен. Мээң на-дымны катан эгиткен алдын холугу эмчилер О. Ш. Ондар-га, Ишкын сурунун эмнегези-нде М. Л. Түлүшкө, С. М. Ондарга өөрүп четтиргенимни илереттим.

С. ТЮЛЮШ. Чөөн-Хемчик район.

АЙЫЛДАН ЧАЙЛАТКАН

Бодум тракторист кижик мен. Бо чылдын жолдаа херек-тея бажым араарып, медедим безин оокунуп турдум. Ак-Довурактан республика эмнегезинге акекелген. Нейрохи-рургия салбырының дуржулагалыг эмчилер Алексей Борис-ович Бубалык биле Виктор Павлович Никитиниң эки эм-нөөнүн ачымында, калыкшып кылдыр сегидим. Олар реңтен аппаратка көргөш, баш эмнөөнне хан чүтүргө деп күндөз кылган, көчүтүп нарын кезишкенин кылганар. Оон түнөлдө калык болдум, чүтүл кезишкенин билдирбес сорбугу артыкан.

Бистиг эмчилериниң кижик дөш шак мылчаар билин, күзүл болгаш үгү-дүмүн харамнамай бараан бооп турарында кым-да өөрүшкүнү илеретпес арга чок. Ын-чалгаш өг-бүденин омуңаңындан үстүндө адаанын эмчи-лерге, сестраларга болгаш санитаркаларга өөрүп четтиргенимни солун дамчыттыр илереттим.

Ч. КАВАА.

КИНО

НОВАЯ 5-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Дургу», ча-жыт. 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 (узаткан) тактарда.

«ПОНЕРО»: «Иван Васи-лев» профессионалы солун тур-9.30, 12.50, 16.10, 20.00. Чаа

«ВОСТОК»: «Сөөлү айт чар-ыкы» 15.00, «Башкы» 16.50, 18.40, 20.30 тактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Көкү чылда-ган чокка» 14.30, 16.20, 18.10, 20.00 тактарда.

«ЕНИСЕИ»: «Сөөлү ээчеге» 18.30, 20.30 (узаткан) так-тарда.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: ИНАЕК 667000

667000, Кызыл, Шеткин болгаш Кравченко кудумчуу бажы №3. Телефоннары: Редакторнун 2-24-63, редакторнун оралакчыларынын 2-35-24, 2-23-54, харыскалгы секретарының 2-23-35, секретариаттын 2-23-35, калык кылдыгынын 2-23-44, кезе ажал-агы кылдыгынын 2-21-47, улустан кылдыгынын 2-31-75, чаага кылдыгынын 2-41-27, информация кылдыгынын 2-20-60, корректорларынын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче долгар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Ном үндүрөр чер, полиграфия болгаш ном садынын херектериниң талазы-биле өргөлелин типографиязы. (Кызыл, Шеткин болгаш Кравченко кудумчуу бажы №1).

ТС-01520.